

BULETIN INFORMATIV

Cuprins

Cifre și curiozități despre alegerile prezidențiale și referendumul republican constituțional

Comisia vetting: Ultimele decizii în privința candidaților la colegiile din subordinea CSM. Evaluare finalizată și în privința judecătorilor CSJ aflați în funcție

CSJ a soluționat irevocabil prima contestație unei a candidate la funcția de judecător CSJ

Radiografia deciziilor și audierilor candidaților la funcția de membru în colegiile din subordinea CSP

Curtea constituțională a decis: Durata interimatelor membrilor CSM trebuie reglementată, iar procedura de selecție a membrilor non-judecători trebuie revizuită

Cum candidații la funcția de președinte (nu) au abordat drepturile omului și statul de drept în programele lor electorale

Pe scurt

CIFRE ȘI CURIOSITĂȚI DESPRE ALEGERILE PREZIDENȚIALE ȘI REFERENDUMUL REPUBLICAN CONSTITUȚIONAL

La 20 octombrie 2024, au avut loc concomitent alegerile prezidențiale și referendumul privind modificarea Constituției în vederea aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană (UE). La alegerile prezidențiale au participat **1 562 705 de persoane**, rata participării la vot fiind de 51,68%. În cele 231 de secții de vot deschise peste hotare au votat 240 548 de alegători (15,39%), iar 16 131 de voturi (1%) au fost exprimate de alegătorii din stânga Nistrului.

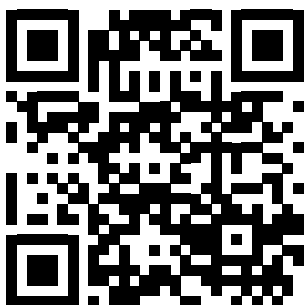
Maia Sandu, președinta în funcție, candidata Partidului Acțiune și Solidaritate, a obținut cel mai mare număr de voturi - 42,49%. Pe locul doi s-a plasat Alexandr Stoianoglo, candidatul Partidului Socialiștilor din Republica Moldova, cu 25,95% din voturi. Ceilalți concurenți electorali au obținut voturile după cum urmează: Renato Usatîi de la Partidul Nostru - 13,79%, candidatele independente Irina Vlah - 5,38% și, respectiv, Victoria Furtună - 4,45%, Vasile Tarlev, candidatul Partidului pentru Viitorul Moldovei - 3,19%, Ion Chicu, candidatul Partidului Dezvoltării și Consolidării Moldovei - 2,06%, Octavian Țicu, candidatul Blocului electoral „Împreună” - 0,93%, iar candidații independenți Andrei Năstase - 0,64%, Natalia Morari - 0,61% și Tudor Ulianovschi - 0,52%. Primii doi candidați au ieșit în turul doi al alegerilor, deoarece niciunul nu a obținut cel puțin jumătate din totalul voturilor alegătorilor.

În cadrul referendumului republican constituțional, cetățenii au ales una dintre opțiunile DA sau NU la întrebarea „Susțineți modificarea Constituției în vederea aderării Republicii Moldova la UE?”. Buletine de vot au primit **1 532 264 de cetățeni (50,72%)**. Dintre aceștia, 50,35% au susținut modificarea Constituției. La 31 octombrie 2024, Curtea Constituțională (CC) a **validat rezultatele** referendumului și a statuat că modificarea propusă nu afectează caracterul suveran, independent și unitar al Republicii Moldova, nici statutul de neutralitate permanentă. La 5 noiembrie 2024, modificarea a **intrat în vigoare** odată cu publicarea Hotărârii CC în Monitorul Oficial.

La 3 noiembrie 2024, în turul doi al alegerilor prezidențiale și-au exercitat dreptul la vot **1 699 945 de persoane**, rata participării la vot fiind de 54,34%, cu 2,66% mai mult decât în primul tur. Prezența la vot a diasporei a crescut cu 4% în comparație cu primul tur, iar prezența

SUSȚINE CRJM

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

La 20 octombrie 2024, pe lângă alegerile prezidențiale, a avut loc și referendumul republican privind modificarea Constituției în vederea aderării Republicii Moldova la UE. Curtea Constituțională a confirmat rezultatul referendumului și a permis amendarea Constituției.

alegătorilor din stânga Nistrului - cu 0,54%. În urma numărării voturilor, Maia Sandu a câștigat alegerile, obținând 55,35% din voturi, fiind realesă în funcția de președinte al Republicii Moldova, contracandidatul ei, Alexandr Stoianoglo, obținând 44,65% din voturi.

În premieră, în cadrul ambelor scrutine, a fost implementat [votul prin corespondență](#) pentru cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot din SUA, Canada, Norvegia, Suedia, Islanda și Finlanda (detalii în [Buletinul informativ nr. 67](#)). Potrivit Comisiei Electorale Centrale (CEC), [1 344 de cetățeni](#) și-au exprimat votul prin corespondență în cadrul alegerilor prezidențiale și a referendumului constituțional din 20 octombrie, în turul doi participând [1 447 de cetățeni](#).

În comparație cu [alegerile parlamentare anticipate](#) din 11 iulie 2021, au fost deschise 81 de secții suplimentare. Totodată, a fost [reduc numărul](#) secțiilor de votare în Federația Rusă la 5, însă CEC a decis să deschidă doar [2 secții](#). Această decizie a fost luată în urma recepționării avizului Ministerului Afacerilor Externe și al Serviciului de Informații și Securitate, care urmăresc scopul de protejare a vieții și integrității corporale ale cetățenilor participanți la vot, dar și „siguranța procesului electoral în secțiile de votare în statele pe ale căror teritorii sunt în desfășurare acțiuni militare”.

La 6 noiembrie 2024, Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte [a constatat că](#), în ciuda îmbunătățirilor legislative și instituționale, procesul electoral din 2024 a fost marcat de influențe care au afectat libertatea și corectitudinea scrutinului. În special, a fost menționată amploarea fără precedent a ingerințelor externe, prin finanțarea ilegală a campaniilor electorale, coruperea alegătorilor și a campaniilor de dezinformare, dar și utilizarea resurselor administrative în scopuri electorale și a mesajelor instigatoare la ură și divizare socială.

COMISIA VETTING: ULTIMELE DECIZII ÎN PRIVINȚA CANDIDAȚILOR LA COLEGIILE DIN SUBORDINEA CSM. EVALUARE FINALIZATĂ ȘI ÎN PRIVINȚA JUDECĂTORILOR CSJ AFLAȚI ÎN FUNCȚIE

La [3 octombrie](#) și la [5 octombrie 2024](#), Comisia vetting (Comisia) a anunțat rezultatele evaluării în privința a șase candidați la colegiile specializate din subordinea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), pe care i-a evaluat sub aspectul corespunderii [criteriilor de integritate](#) financiară și etică.

Conform Comisiei, Natalia Bondarenco, Lilia Potînga și Lucia Bagrin, candidate la funcția de membru al Colegiului disciplinar au promovat evaluarea (mai multe detalii în [Buletinul informativ nr.73](#)), iar Ion Buruiană și Sofia Aramă nu au promovat evaluarea (mai multe detalii în [Buletinul informativ nr. 65](#) și respectiv, [Buletinul informativ nr. 70](#)). La fel, [Eugeniu Beșelea](#), candidat la funcția de membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor, a promovat evaluarea (mai multe detalii în [Buletinul informativ nr. 73](#)).

17 din 25 de candidați la funcția de membru în colegiile din subordinea CSM au promovat evaluarea externă.

La 11 octombrie 2024, Comisia a finalizat evaluarea celor 25 de candidați la cele două colegii specializate din subordinea CSM. Din cei 13 candidați la funcția de membru în Colegiul pentru selecția și evaluarea judecătorilor, un candidat s-a retras din concurs, iar altul a fost retras de CSM. Restul candidaților au promovat evaluarea, fiind înregistrată o rată de promovare de 85% din numărul total de candidați înregistrați în procesul de evaluare. De cealaltă parte, din cei 12 candidați la funcția de membru în Colegiul disciplinar, trei s-au retras sau au fost retrași de CSM pe parcursul procesului. Șase candidați au promovat, iar trei nu au promovat evaluarea, rezultatele indicând o rată de promovare de 50% din numărul total de candidați.

La 1 octombrie 2024, Comisia a publicat [raportul](#) privind nepromovarea evaluării de către Dorin Munteanu, candidat la funcția de judecător al CSJ (mai multe detalii despre candidat în [Buletinul informativ nr. 70](#)). La 29 octombrie 2024, CSM a [acceptat raportul](#) și a constatat nepromovarea evaluării, dispunând totodată eliberarea din funcția de judecător. La 6 noiembrie 2024, Comisia a [anunțat](#) despre nepromovarea evaluării de către Mariana Ursachi (Pitic), candidată la funcția de judecător al CSJ (mai multe detalii în [Buletinul informativ nr. 73](#) și [Buletinul informativ nr. 70](#)). Judecătoarea nu s-a prezentat la audierile stabilite, astfel, Comisia a finalizat evaluarea pe baza informațiilor acumulate. În continuare, CSM urmează să se expună asupra raportului de evaluare.

Comisia a încheiat evaluarea judecătorilor de la CSJ care erau în funcție la data intrării în vigoare a legii privind vettingul CSJ, însă va evalua candidați până la ocuparea tuturor posturilor vacante din cadrul CSJ.

CSJ A SOLUȚIONAT IREVOCABIL PRIMA CONTESTAȚIE A UNEI CANDIDATE LA FUNCȚIA DE JUDECĂTOR CSJ

În octombrie, Curtea Supremă de Justiție (CSJ) a publicat [hotărârea motivată](#) pe marginea primei contestații soluționate conform [legii privind evaluarea externă](#) a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al CSJ (Legea vetting). Cauza se referă la contestația depusă de către o avocată în legătură cu nepromovarea evaluării. Comisia Vetting (Comisia) a identificat o discrepanță considerabilă (aproape 600 000 MDL) dintre veniturile și cheltuielile candidatei pe parcursul perioadei de evaluare.

Reclamanta a argumentat că deținea mai multe mijloace bănești în numerar, obținute până la începutul perioadei de evaluare, acestea fiind nedeclarate „din greșeală”. De asemenea, candidata nu a fost de acord cu calculele efectuate de Comisie în ceea ce privește cheltuielile ei de consum, argumentând că acestea sunt mult mai mari decât cheltuielile ei efective. Reclamanta a invocat cheltuieli de circa 12 000 MDL anual, față de estimările Comisiei de circa 65 000 MDL anual, ceea ce ar fi dus la diminuarea discrepanței. Reclamanta nu a fost de acord și cu faptul că verificările Comisiei au inclus și anii 2001-2010 (depășind perioada de 12 ani prevăzută de lege), și nici cu abordarea Comisiei care nu a interpretat dubiile în favoarea candidatei, așa cum cere Codul administrativ.

CSJ: Orice economii declarate de candidați, inclusiv cele obținute anterior perioadei de evaluare, pot fi verificate pentru a fi stabilită sursa.

CSJ a reținut în calitate de principiu câteva constatări importante în această cauză, care urmează să aibă impact și asupra evaluărilor viitoare. Pornind anume de la diferența de venit constatată și de la argumentul candidatei că aceasta a deținut economii în numerar până la evaluare, CSJ a stabilit că în cadrul evaluării Comisia are sarcina să verifice toate economiile pe care subiectul evaluării le folosește în perioada evaluării pentru a justifica cheltuielile. Astfel, dacă un candidat declară economii, obținute chiar și până la evaluare, Comisia trebuie să verifice proveniența acestor bani.

La fel, CSJ a stabilit că prevederile Legii vetting au caracter special în raport cu cele ale Codului administrativ. Atât timp cât contradicții cu principiile Codului administrativ nu au fost stabilite, prevederile acestei legi vor avea prioritate față de normele din Codul administrativ. În cazul aspectelor nereglementate de legea vetting, prevederile Codului sunt aplicabile în măsura în care nu contravin scopului Legii vetting. În ceea ce privește sarcina probei, CSJ a reținut că dacă dubiile Comisiei rezultă din circumstanțe factologice obiective, îi revine deja subiectului evaluării să dovedească că dubiul Comisiei nu este întemeiat. Neonorarea acestei sarcini rezultă în menținerea dubiilor și duce la nepromovarea evaluării.

În privința metodologiei de calculare a cheltuielilor de consum ale populației, CSJ a reținut că aceasta are totuși anumite limitări. De exemplu, bunurile primite gratuit sunt raportate, conform metodologiei Comisiei, ca fiind procurate, iar marja de eroare a datelor obținute este de +/-5%. Aceste limitări pot fi probabil tratate în favoarea candidatului. În același timp, în privința competenței CSJ la examinarea contestațiilor depuse conform Legii vetting, CSJ poate ajunge la o concluzie diferită de cea a CSM sau a Comisiei. Prin urmare, CSJ poate decide în aceeași cauză că unele dubii serioase constatate de CSM nu există, iar alte dubii există. Existența fie și a unui singur dubiu este suficientă pentru nepromovarea evaluării externe.

RADIOGRAFIA DECIZIILOR ȘI AUDIERILOR CANDIDAȚILOR LA FUNCȚIA DE MEMBRU ÎN COLEGIILE DIN SUBORDINEA CSP

La 7 noiembrie 2024, Comisia de evaluare a procurorilor (Comisia) a emis o decizie în privința lui Nicolae Zanevici, candidat la funcția de membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor din subordinea Consiliului Superior al Procurorilor (CSP). În cadrul audierii din 29 septembrie 2024, acesta a fost întrebat despre un teren acordat de primăria orașului Strășeni, pentru construirea unei locuințe, proiect pe care nu l-a realizat. Conform candidatului, terenul nu îndeplinea cerințele necesare pentru construcție și a fost donat tatălui său pentru ca acesta să poată participa la un program de îmbunătățire a condițiilor de trai desfășurat de Procuratura Generală. De asemenea, s-a discutat despre o decizie din 2013 a Colegiului disciplinar, legată de posibile încălcări

ale normelor de etică și procedură penală într-un caz de evaziune fiscală, care s-a finalizat fără aplicarea sancțiunilor disciplinare. În cele din urmă, Comisia a constatat că Zanevici corespunde criteriilor de integritate etică și financiară, promovând, astfel, evaluarea.

În octombrie 2024, Comisia a organizat alte audieri ale candidaților care aspiră la funcția de membru al Colegiului pentru selecția și evaluarea procurorilor. Astfel, [Valeriu Sîrbu](#), procuror în cadrul Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale a fost întrebat despre sursa donațiilor semnificative primite de la rude și raportate în declarațiile sale de avere, despre deschiderea a șase conturi bancare în șase bănci diferite, cu sume între 10 000 și 15 000 EUR, precum și despre economiile suplimentare în numerar identificate în 2023. Comisia a cerut și explicații referitoare la achiziția unui automobil în 2016 și vânzarea acestuia în 2023 la un preț considerabil mai mare, precum și achiziționarea unei case în 2010 și tranzacțiile care au avut loc în acest proces.

[Octavian Lazarev](#), procuror în cadrul Procuraturii municipiului Chișinău a fost întrebat despre omisiunea raportării în declarațiile sale de avere a unei donații primite de la părinți și a indemnizațiilor pentru creșterea copiilor primite de la Guvernul României. Comisia a mai cerut explicații cu privire la achiziționarea unei case în orașul Stăuceni în 2011 pentru suma de 23 120 MDL, care, conform Comisiei, ar fi fost sub valoarea de piață. Alte întrebări au vizat caracterul etic al figurării sale în calitate de persoană de contact pentru compania deținută de soția sa.

[Grigore Niculiță](#), procuror în cadrul Procuraturii Anticorupție (PA) a fost întrebat despre achiziția unui apartament în 2015, la un preț sub valoarea de piață. De asemenea, Comisia a adresat întrebări referitoare la achiziția unui automobil în 2017, pentru care prețul de 17 000 EUR indicat în declarațiile sale de avere din perioada 2017-2022 nu corespunde cu suma de 10 000 MDL specificată în contractul de vânzare-cumpărare.

[Dumitru Triboi](#), procuror-șef al Procuraturii raionului Ungheni a fost rugat să ofere clarificări privind datele din declarațiile sale de avere din perioada 2012-2019. Întrebările au vizat în special veniturile soției sale, obținute din gestionarea a unei tarabe la piață pe bază de patentă și din funcția de vânzător într-un salon de mobilă. Acesta a mai fost întrebat și despre sursa fondurilor care au permis achiziția unui automobil în 2012. Totodată, Comisia i-a solicitat explicații legate de un accident rutier letal în care a fost implicat și care a generat deschiderea unui dosar penal, aflat în prezent în faza de urmărire penală. Comisia l-a întrebat de ce își dorește această numire în Colegiul CSP având în vedere implicarea sa într-un caz penal nerezolvat. În cadrul audierii, candidatul a calificat întrebările referitoare la veniturile soției drept provocatoare, acuzând Comisia de presiuni asupra sa. A mai precizat că, indiferent de decizia Comisiei, acesta intenționează să se retragă din toate concursurile pentru care s-a înscris.

De asemenea, Comisia a organizat audieri ale candidaților care aspiră la funcția de membru al Colegiului de disciplină și etică. Astfel, [Vladislav Guțan](#), adjunct al procurorului-șef al Procuraturii municipiului Chișinău, sediul Buiucani, a fost

Audierile candidaților au evidențiat întrebări despre sursele financiare, omisiuni în declarațiile de avere, tranzacții sub valoarea pieței și alte aspecte ce pot afecta integritatea și imparțialitatea lor.

întrebat despre mai multe tranzacții financiare, printre care achiziționarea a 5 000 EUR în 2009 și realizarea unui depozit bancar de 1 900 EUR în 2015. Comisia a solicitat clarificări și cu privire la achiziția unui automobil în 2020 pentru suma de 150 000 MDL și vânzarea acestuia în 2023 pentru 425 000 MDL. În plus, candidatul a fost chestionat referitor la numeroasele schimbări locative din perioada 2011-2018, inclusiv despre deținerea unui apartament în România de către soția sa.

Victor Comerzan, adjunct al procurorului-șef al Procuraturii raionului Briceni, a fost întrebat despre resursele financiare utilizate pentru construirea unei case în orașul Briceni între 2005 și 2014 și toate cheltuielile aferente. Comisia a mai ridicat semne de întrebare cu privire la liniile de credit *revolving* contractate, pentru care candidatul nu ar fi îndeplinit criteriile financiare stabilite de băncile vizate și, în acest context, posibila legătură cu gospodăria țărănească administrată de mama și fratele său. Alte întrebări au vizat împrumuturile constante acordate unor apropiați care erau agenți economici, dezechilibrul între veniturile și cheltuielile candidatului în perioadele 2008-2011, 2017-2018 și 2021, precum și sursa fondurilor pentru achiziționarea unui automobil.

Ion Bunica, procuror în cadrul Procuraturii municipiului Chișinău, a fost întrebat despre achiziționarea unui apartament de către socrii săi în 2017, la un preț considerat sub valoarea de piață, de la un fost procuror general, precum și despre posibila sa legătură cu acesta. De asemenea, Comisia a cerut explicații cu privire la acțiunile și implicarea sa în cauza omului de afaceri, Valentin Eșanu, pentru care Republica Moldova a fost **condamnată la CtEDO**.

În privința lui **Viorel Beiu**, adjunct al procurorului-șef al Procuraturii municipiului Chișinău, Comisia a exprimat dubii cu privire la perioada și sursa mijloacelor financiare utilizate pentru construcția unei case de locuit în orașul Sîngera. De asemenea, Comisia i-a solicitat candidatului să ofere explicații privind sursele sale de venit până în anul 2008 și sursele de venit ale familiei sale în perioada 2008-2017.

Alexandru Lozan, șef-interimar din cadrul Procuraturii Generale a fost întrebat despre nedeclararea economiilor familiei ale acestuia utilizate pentru achiziția unui apartament în 2020, precum și despre sursele financiare pentru cumpărarea unui automobil. Comisia a solicitat clarificări privind o investigație jurnalistică din 2020 în care candidatul figura printre procurorii suspectați de declararea bunurilor la valori subestimate, investigație ce a determinat PA să efectueze verificările necesare.

Eugenia Zubco, procuroră în Procuratura municipiului Chișinău a fost întrebată despre sursele financiare utilizate pentru achiziționarea unui apartament în 2023. Comisia a cerut detalii despre veniturile fratelui său, care lucrează în afara țării din 2015 și care i-a oferit o donație de 25 000 EUR în numerar pentru achiziția apartamentului, precum și o contribuție suplimentară pentru achiziția unui automobil.

Concursul pentru selectarea viitorilor membri non-judecători ai CSM nu va mai fi organizat de Comisia parlamentară, ci de o comisie independentă de influența deputaților. Parlamentul trebuie să modifice legislația în acest sens.

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A DECIS: DURATA INTERIMATELOR MEMBRILOR CSM TREBUIE REGLEMENTATĂ, IAR PROCEDURA DE SELECȚIE A MEMBRILOR NON-JUDECĂTORI TREBUIE REVIZUITĂ

La 1 octombrie 2024, Curtea Constituțională (CC) a declarat neconstituționale unele prevederi din [Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii \(CSM\)](#) care reglementează modalitatea de selectare a candidaților la funcția de membru al CSM și cele ce vizează prelungirea mandatului după expirare. Sesizarea a fost depusă de către un deputat.

Prin [hotărârea](#) respectivă, CC a decis că selectarea candidaților la funcția de membru al CSM din rândul non-judecătorilor de către Comisia parlamentară juridică, numiri și imunități (Comisia) nu asigură independența necesară față de Parlament, care este organul de numire. CC a menționat că procedurile de selecție și de numire a membrilor trebuie să fie separate și independente, însă atât timp cât Comisia este un organ de lucru subordonat Parlamentului, care răspunde în fața acestuia, nu se asigură nivelul suficient de independență dintre organul de selecție și cel de numire. Astfel, pentru a evita numirile politice, CC a notat că această sarcină trebuie să-i revină unei comisii independente, apolitice care să inspire încrederea publicului.

De asemenea, CC a declarat neconstituționale prevederile care reglementează posibilitatea prelungirii mandatelor expirate ale membrilor CSM până la ocuparea funcției de către noii membri. CC a constatat că legea nu stabilește un termen limită pentru prelungire și nici nu prevede măsuri de încurajare a autorităților de urgentare a alegerii sau numirii în funcție a noilor membri. CC a notat că, deși o prelungire pe termen scurt a mandatului poate fi inevitabilă, aceasta nu ar trebui să devină o regulă. Potrivit CC, lipsa unui termen concret în acest sens, duce la întinderea interimatelor membrilor CSM, fapt care ar submina credibilitatea instituției.

Totodată, CC a recunoscut constituționale prevederile ce permit numirea membrilor CSM cu o majoritate simplă (51 voturi), după două încercări eșuate de numire cu 3/5 din numărul deputaților aleși (61 de voturi). CC a statuat că mecanismul reglementat este necesar pentru deblocarea și evitarea impasului în procedura de numire a membrilor non-judecători ai CSM. Acesta oferă suficiente garanții de independență prin obligativitatea avizului pozitiv al comisiei de experți independenți formați din Avocatul Poporului, un avocat desemnat de către Consiliul Uniunii Avocaților, un judecător desemnat de Curtea Supremă de Justiție; un procuror desemnat de Consiliul Superior al Procurorilor și un membru desemnat de Președintele Republicii Moldova.

Candidații la funcția de președinte au pus accent pe drepturile sociale și economice, propunând măsuri vagi și declarative, iar statul de drept a fost abordat superficial, doar pentru a corespunde așteptărilor populare.

CUM CANDIDAȚII LA FUNCȚIA DE PREȘEDINTE (NU) AU ABORDAT DREPTURILE OMULUI ȘI STATUL DE DREPT ÎN PROGRAMELE LOR ELECTORALE

La 16 octombrie 2024, CRJM a prezentat publicului nota analitică „Programele electorale ale candidaților la funcția de președinte prin prisma drepturilor omului și a statului de drept”. Cercetarea a avut drept scop identificarea și aprecierea măsurilor propuse de politicieni în aceste domenii. Angajamentele asumate au fost analizate din perspectiva clarității, compatibilității cu standardele internaționale și politicile statului, dar și a fezabilității din perspectiva atribuțiilor președintelui.

Din cele 11 programe analizate, doar în șapte au fost identificate acțiuni relevante pentru analiză. În celelalte cazuri, informațiile au fost colectate independent, din declarațiile și aparițiile publice ale candidaților. Analiza a relevat că toți candidații și-au asumat angajamente ce vizează drepturile omului și statul de drept, semn al unei evoluții pozitive în cultura electorală. Din punct de vedere cantitativ, aceste activități reprezintă o treime din totalul angajamentelor formulate.

Totuși, s-a remarcat o tendință îngrijorătoare a candidaților de a veni în fața alegătorilor cu promisiuni nerealiste și populiste. Au fost promise inițiative ce necesită reforme legislative și administrative, care trebuie implementate la nivelul Guvernului și Parlamentului, inclusiv prin modificarea Constituției. Astfel, candidații și-au asumat acțiuni improprii atribuțiilor președintelui.

Toate programele electorale au inclus măsuri privind drepturile omului. Majoritatea din ele s-au concentrat pe drepturile sociale și economice, precum ar fi protecție socială, educație, sănătate. Drepturile civile și politice au fost abordate doar în patru platforme, fiind vizate libertatea presei, drepturile minorităților și protecția împotriva discursului de ură. Toți candidații au promis sprijin pentru grupurile vulnerabile – familii cu mulți copii, pensionari, persoane cu dizabilități, veterani. Totuși, promisiunile lansate au fost formulate vag, fără detalii de implementare și surse de finanțare. Au fost identificate și măsuri problematice, precum ar fi interzicerea „propagandei LGBT” și promovarea unei definiții restrictive a familiei, bazată exclusiv pe relații heterosexuale, ceea ce este contrar principiilor nediscriminării și pluralismului. Aceste măsuri instigă la ură, amplifică polarizarea și nu-și găsesc locul într-o societate incluzivă.

De asemenea, toate platformele au inclus acțiuni privind statul de drept. S-a observat tendința de a promite măsuri „dorite de societate”, dar care nu sunt neapărat utile sau benefice, precum ar fi crearea unui tribunal și a unui departament anticorupție similar cu DNA din România, trecerea la o republică prezidențială, alegerea directă a judecătorilor și a procurorului general de către cetățeni sau introducerea unui sistem de jurați. Pe de o parte, aceste măsuri ar putea obstrucționa reformele în desfășurare, anulând eforturile și realizările obținute. Pe de altă parte, implementarea lor sunt în afara atribuțiilor președintelui, fiind necesare inclusiv modificări constituționale.

Deși programele electorale au abordat subiecte privind drepturile omului și statul de drept, angajamentele asumate au fost declarative și vagi, reflectând mai mult dorința de a corespunde așteptărilor populare ale societății, decât intenții sincere și argumentate de a consolida aceste valori.

I PE SCURT

La **2 octombrie 2024**, Autoritatea Națională de Integritate a **inițiat**, în baza unei sesizări, controlul averii fostei judecătoare la Curtea de Apel Chișinău și fostă membră a Consiliului Superior al Magistraturii, Nina Cernat, după ce aceasta a încercat, la 20 august 2024, să depună pe un cont bancar suma de 145 000 EUR în numerar. La solicitarea băncii de a justifica proveniența banilor, fosta judecătoare a spus că aceștia sunt din economii din salariu și pensie, obținute în perioada 2016–2024, dar nu a putut prezenta documente justificative, motivând că tranzacțiile valutare au fost făcute treptat la casele de schimb valutare, iar bonurile nu le-a păstrat. **Potrivit legii**, controlul urmează a fi efectuat în termen de 9 luni, cu posibilitatea de prelungire până la cel mult 18 luni.

La **8 octombrie 2024**, un grup de jurnaliști din mai multe regiuni ale țării au participat la **o sesiune de capacitate juridică** organizată de CRJM. Aceasta a avut drept scop consolidarea cunoștințelor și capacităților jurnaliștilor în reflectarea evenimentelor ce vizează justiția, lupta anticorupție și drepturile omului. Evenimentul a servit drept platformă și pentru schimbul de informații și idei privind transpunerea conținutului juridic într-un limbaj accesibil publicului larg.

La **11 octombrie 2024**, Comisia Pre-Vetting a **anunțat** despre nepromovarea **evaluării reluate** de către judecătoarea Marina Rusu, candidată pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, pe motiv că nu corespunde criteriilor de integritate. În cadrul audierilor candidata a fost întrebată despre motivul nedepunerii declarației de avere și interese personale în 2017 pentru perioada 2014–2016, dar și despre tergiversarea examinării a 16 plângeri referitoare la condițiile de detenție în 2019 (detalii în Buletinele Informativ **nr. 52** și **nr. 70**). Decizia Comisiei poate fi contestată la Curtea Supremă de Justiție.

La **11 octombrie 2024**, Comisia specială de preselecție a candidaților la funcția de procuror-șef al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS) a **anunțat punctajele** finale obținute de candidați, după cum urmează: Ion Neguriță, procuror-șef interimar la Ialoveni – 139,7 puncte; Victor Furtuna, procuror-șef interimar la PCCOCS – 134,5 puncte; Alexandru Machidon, procuror adjunct la PCCOCS – 121,4 puncte; Andrei Mațco, avocat – 76,4 puncte. Comisia a recomandat pentru numire primii doi candidați clasati. La 29 octombrie 2024, Consiliul Superior al Procurorilor a **constatat admisibilitatea** procedurii de preselecție și a stabilit data de 7 noiembrie 2024 pentru interviuarea candidaților.

La **15 octombrie 2024**, Comisia de evaluare a judecătorilor (Comisia) a solicitat [Consiliului Superior al Magistraturii](#) lista completă a judecătorilor de la Curțile de Apel Bălți, Cahul și Comrat în vederea inițierii procedurii de evaluare a acestora. În etapa următoare, Comisia va notifica subiecții și va solicita depunerea declarației de avere, actualizată pentru ultimii 5 ani, care să includă și cheltuielile din perioada respectivă și completarea chestionarului de etică și a declarației privind lista persoanelor apropiate, care activează sau au activat în ultimii 5 ani în sistemul judecătoresc, al procuraturii și în serviciul public. Din momentul notificării, subiectul are 20 de zile pentru a decide dacă va continua procedura de evaluare sau dacă va demisiona din sistem.

La **16 octombrie 2024**, a fost trimisă în instanța de judecată [cauza penală în care judecătorul Oleg Melniciuc](#) este acuzat de hărțuire sexuală. Potrivit procuraturii, în perioada februarie-aprilie 2022, acesta ar fi profitat de statutul său și de poziția de conducător al stagiului de practică, pentru a determina o studentă a unui colegiu să participe la acțiuni cu caracter sexual nedorite, invitând-o de mai multe ori în biroul său de serviciu. Aceste acțiuni i-au cauzat victimei o traumă psihologică de lungă durată. Judecătorul pledează nevinovat, iar față de acesta a fost aplicată măsura procesuală de obligare de a se prezenta în fața organului de urmărire penală sau a instanței.

La **23 octombrie 2024**, CRJM a depus un [amicus curiae](#) în fața Consiliului pentru Egalitate cu privire la două cauze în examinare. Autorii sesizărilor, un grup de judecători, consideră discriminatorie diferența de remunerare mai mare aplicată pentru procurorii și judecătorii care au promovat evaluarea externă. CRJM a susținut că diferența de remunerare între judecătorii și procurorii evaluați și cei neevaluați nu contravine principiului „plată egală pentru muncă egală”. Majorarea salarială funcționează ca un stimulent, nu ca o plată standard, având rolul de a promova integritatea și de a atrage candidați în funcțiile vacante din sistemul judiciar, apărute în urma demisiilor masive. Creșterea salarială încurajează participarea la vetting, iar acordarea aceleiași majorări tuturor judecătorilor și procurorilor în mod automat ar descuraja participarea, afectând negativ procesul de vetting și perpetuând problemele sistemului de justiție. Astfel, diferențele salariale sunt proporționale cu scopurile reformei judiciare și ocuparea funcțiilor vacante.

La **24 octombrie 2024**, studenții de la facultățile de Drept și de Jurnalism din cadrul Universității de Stat au participat la [o lecție publică susținută de Lavly Perling](#), membră internațională în cadrul Comisiei de evaluare a judecătorilor, dar și fostă procuroră generală a Estoniei. Experta le-a povestit tinerilor despre procesul de evaluare externă, despre importanța integrității în cariera juriștilor, fiind abordate și provocările cu care se confruntă societățile în procesele ample de reformă.

I ECHIPA CRJM

Ilie CHIRTOACĂ
Președinte

Daniel GOINIC
Director de Program

Carolina BAGRIN
Directoare de Program

Victoria MEREUȚĂ
Consilieră juridică

Andrei NASU
Consilier juridic

Aurelia PALAMARCIUC
Consilieră juridică

Valeria BUTORINA
Consilieră juridică junioară

Aurelia CELAC
Manager financiar și contabil

Olga CORTAC
Directoare a Serviciului Administrativ

Alina FRIMU
Asistentă a Serviciului Administrativ

Dumitru JOMIR
Coordonator de Comunicare

Natalia ROTARU
Specialistă în Comunicare

Acest buletin informativ a fost elaborat cu sprijinul financiar oferit de Departamentul de Stat al Statelor Unite ale Americii. Opiniile, constatările și concluziile formulate în document aparțin CRJM și nu reflectă în mod necesar poziția Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Suntem independenți și neafiliați politic. Puteți susține activitățile de cercetare și advocacy ale CRJM printr-o [donatie online](#)

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01

+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva